

Martinuskerk Monument (2)

Het Doop(tuin)hek

Bij het betreden van de kerk valt vrijwel onmiddellijk de blik op de drie imposante hekwerken die toegang geven tot het noorder transept, achter de preekstoel, en de twee ruimtes links en rechts van de toren. Ook deze kerkmeubelen hebben een avontuurlijk en vooral eerbiedwaardig verleden achter zich.

Ze stonden ooit in de 14e eeuwse gotische St. Lucaskerk in Winkel (nu Dorpsstraat 177), ten westen van Medemblik. Tijdens de 80-jarige Oorlog (1568-1648) werd de Nederduits

Gereformeerde Kerk tot Staatskerk uitgeroepen. De katholieken werden vroeg of laat uit hun kerk verdreven. De Halsterse Sint-Martinuskerk is uitzonderlijk lang, tot 1647, in katholieke handen gebleven, maar dat is een verhaal op zich.

De St. Lucaskerk is voor 1640 in gereformeerde handen gekomen. Dat weten we door de datering op het doophek: 1641. De gereformeerden hebben toen de kerk opnieuw

ingericht. Het centrum van de viering werd verplaatst van het altaar (in het koor) naar de preekstoel die vaak al in het midden tegen de zuidmuur aanwezig was. Wellicht om het belang van de preekstoel en de ruimte daar omheen te accentueren, werd er vaak een sierlijk hekwerk omheen gebouwd, met panelen en daarboven gedraaide balusters die zicht gaven op het gebeuren daarbinnen.

Binnen het hek bevonden zich de banken voor de kerkenraad en de kerkvoogdij, een ophangbeugel aan de preekstoel voor het doopbekken, een voorzangerslezenaar en soms de avondmaalstafel. Omdat hier de huwelijks- en doopplechtigheden plaatsvonden, werd deze ruimte "dooptuin" genoemd. Deze werd betreden via een opening tegenover de preekstoel, onder een sierlijke messing doopboog door.

Het woord "tuin" wordt zowel voor de ruimte als voor het hek gebruikt.

Waardoor is dit doophek tamelijk uniek?

Het vermeldt niet alleen een datum maar ook de namen van de makers-schrijnwerkers, aan weerszijden van de ingang onder de doopboog:

Reyner Claessoon en Claes Reynertssoon, zeer waarschijnlijk vader en zoon.

Hebben ze er samen aan gewerkt, of heeft de zoon het werk moeten afmaken?

Er zijn genealogische gegevens beschikbaar omtrent drie elkaar opvolgende generaties uit de 16e eeuw, geboren in het nabijgelegen Medemblik: Claes Reyersz, Reynert Claesz en Claes Reynertsz. Via één tussengeneratie (Reynert Claesz) zouden ze gelieerd kunnen worden aan de makers van ons doophek: Claes Reynertssoon de vader en zijn zoon Reynert Claessoon. Dit alles is natuurlijk speculatief.

De gotische St. Lucaskerk werd, wellicht door bouwvalligheid, gesloopt en in 1845 vervangen door de huidige kerk (een Waterstaatskerk, ontworpen door ingenieurs van Rijkswaterstaat, net zoals ons oude kerkje aan de Schoolstraat, in 1825).

Het doophek en de preekstoel verhuisden mee naar de nieuwe kerk, naar hun oorspronkelijke plaats, tegenover de preekstoel in het midden van de zuidmuur. Van die situatie is een zeldzame foto boven water gekomen. Omgerekend op basis van deze foto moet het oorspronkelijke doophek rond 5 meter breed

en 4 meter diep zijn geweest. Op het hek zijn vier beeldhouwde leeuwtjes te zien. Die zijn in Winkel gebleven. De twee beeldjes in onze kerk zijn kopieën, beschilderd door Frans Hagenars.

Hoe is dat doophek in onze kerk terechtgekomen?

In de loop van de 19e en vooral 20e eeuw werden, vaak bij restauraties, doophekken verwijderd en daarna opgeslagen of vernietigd. Daarbij zou, in de jaren dertig, een liturgische beweging een rol hebben gespeeld waarbij men streefde naar meer zichtbaarheid, met name op het gebeuren rondom de avondmaalstafel.

Op enig moment is het doophek uit de St. Lucaskerk verwijderd en opgeslagen.

De restauratiearchitect bij de grote restauratie van de Sint-Martinuskerk (1961-1962), Jan Holstein (1911-1998), was daarvan op de hoogte, net zoals hij wist dat in de kelders van de Gevangenpoort in Den Haag nog een prachtig Timpe-orgel in kisten was opgeslagen. Onder zijn supervisie zijn de drie hekdelen aangepast aan de ruimtes in de Sint-Martinuskerk.

De ingang onder de doopboog was 300 jaar intensief gebruikt, daardoor waren de zijkanten dusdanig beschadigd dat er jammer genoeg enige centimeters afgezaagd zijn. Dat verklaart dat de namen van de makers niet helemaal compleet zijn.

Onze koorhekken: een bezit om trots en zuinig op te zijn.